Idioma burushaski

El **burushaski** ye la llingua falada polos **burušo**, un pueblu d'unes 87 000 persones en Paquistán, na zona noroccidental de los territorios del Norte o Dardistan, al norte del estáu indiu de Jammu y Caxmir, nos valles d'Hunza y de Nagar.[1] Tol dominiu llingüísticu atopar a más de 2000 m sobre'l nivel mar, nun territoriu cercanu al Karakórum y por que trescurren los ríos Gilgit y Hunza. Amás unos 300 burušo viven en Srinagar, India.[2][3] Otros nomes que se dieron a esta llingua son Brugaski, Kanjut (= inglés *Kunjoot*), Verchikwār, Boorishki, Brushas (Brushias) y El miośāski.

Burushaski
بروشسکی / burŰšaskī'

Faláu en	Paquistán
Zona	Gilgit-Baltistán, Territorios del Norte (Paquistán)
Falantes	87 000 (2000)
Familia	Llingua aisllada

Burushaski

Estatus oficial

Oficial en	*Nengún país*
Reguláu por	*Nun ta reguláu*

Códigos

ISO 639-1	*nengún*
ISO 639-3	`bsk (http://www.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=bsk)`

Estensión del burushaski

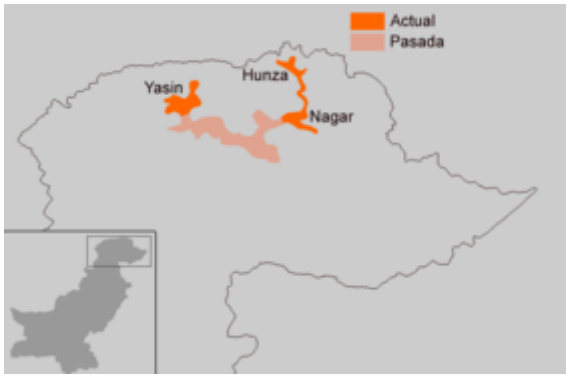

Conteníu

Clasificación ya historia
Descripción gramatical
Fonoloxía
Morfosintaxis
Léxicu
Referencies
Bibliografía
Enllaces esternos

Clasificación ya historia

Nun pudo ser clasificada dientro de nenguna de les grandes families llingüístiques, anque se fixeron intentos de rellacionala coles families caucásica, dravídica y munda y coles llingües sumeria y ket. Sicasí, dica agora nun tien parientes demostraos.[4]

Los burušo son el remanente que quedó de la población nativa pre-indoeuropea qu'habitó nel norte del Indostán. D'antiguo falóse esta llingua no qu'anguaño ye'l territoriu del dárdico y comparte coles llingües dárdiques indoeuropees, delles carauterístiques superficiales, resultáu de la convivencia de sieglos. Na zona ente los valles de Nagar y Yasin, onde d'antiguo se faló dalguna forma de burushaski, fálase anguaño shina, una llingua dárdica.

Dacuando'l términu burushaski úsase extensivamente pa designar conxuntamente, al burushaski (*burušaski* puramente dichu) y al *werščikwar* una variante emparentada col burshaski pero mutuamente intelixible col primeru, esta última llingua falar nel valle del ríu Yasin en Caxmir.

Descripción gramatical

Fonoloxía

La llingua burushaski tien cinco vocales /i, y, a, o, o/. Dellos contactos ente vocales dan llugar a vocales llargues. Les vocales tóniques (marcaes con acentos agudos na trescripción de Berger) tienden a ser fonéticamente daqué más llargues y menos abiertes que les sos correspondientes átones ([i y a o o] frente a [ɪ ɛ ʌ ɔ ʊ]). Tamién pueden apaecer vocales llargues en préstamos y en delles poques pallabres onomatopéyiques (Grune 1998). Toles vocales tienen alófonos nasales en Hunza y en Nager.

Amás, Berger (1998) reporta'l siguiente inventariu de fonemes consonánticos, pa los que s'usó la trescripción correspondiente al IPA:

		Billabial	Dental	Alveolu-palatal	Retrofleja	Velar	Uvular	Glotal
Nasal		*m* /m/	*n* /n/			*ṅ* /ŋ/		
Oclusiva	**aspirada**	*ph* /pʰ/[a]	*th* /tʰ/		*ṭh* /ʈʰ/	*kh* /kʰ/	*qh* /qʰ/[b]	
	simple	*p* /p/	*t* /t/		*ṭ* /ʈ/	*k* /k/	*q* /q/	
	Sonora	*b* /b/	*d* /d/		*ḍ* /ɖ/	*g* /g/		
Africada	**aspirada**[c]		*ch* /t͡sʰ/	*ćh* /t͡ɕʰ/	*ṣch* /ʈ͡ʂʰ/			
	simple		*c* /t͡s/	*ć* /t͡ɕ/	*ṣ* /ʈ͡ʂ/			
	sonora			*j* /d͡ʑ/[d]	*j̣* /ɖ͡ʐ/[y]			
Fricativa	**sorda**		*s* /s/	*ś* /ɕ/	*ṣ* /ʂ/			*h* /h/
	sonora		*z* /z/				*ġ* /ʁ/	
Vibrante			*r* /r/					
Aproximante			*l* /l/	*y* [j][f]	*y̰* /ɻ/[g]	*w* [w][f]		

Notes:

[a] La pronunicación varia ente: [pʰ] ~ [p͡f] ~ [f].
[b] La pronunicación varia ente: [qʰ] ~ [q͡χ] ~ [χ].
[c] El dialeutu de Yasin escarez d'africaes aspiraes y usa nel so llugar les correspondientes simples.
[d] Dacuando pronunciáu como [ʑ].
[y] Dacuando pronunciáu como [ʐ].
[f] Berger (1998) considera a [w] y [j] como alófonos de /o/ and /i/ qu'asoceden al pie de vocáles tóniques.
[g] Esti fonema tien delles pronunciaciones o alófonos, toes elles son tipológicamente rares nes llingües del mundu. Les descripciones d'estos alófonos inclúin: "Una sibilante retrofljea con un estrechamientu simultáneu envés-palatal (daqué como [ʐʲ]) (Berger 1998); "una *r* fricativa, prononciada cola llingua en posición retrofleja" (daqué como [ɻ̝]/[ʐ̝, un soníu que

tamién apaecen en chinu mandarín estándar, escritu *r* en Pinyin) (Morgenstierne 1945); y "un interesáu soníu que la so realización fonética varia d'una aproximante retrofleja espirantizada a una fricativa retrofleja velarizada" (Anderson, en prensa). En tolos casos, esos soníos nun apaecen nel dialeutu de Yasin, ente que nel de Hunza y el de Nager namái apaecen n'interior de pallabra.

Morfosintaxis

El substantivo estrema cuatro clases o xéneros gramaticales pa los nomes: pa seres masculíns, seres femeníns, otros seres animaos (animales, etc.) y tou lo que nun ta incluyíu nos trés categoríes anteriores. Tamién s'estremen dos númberos gramaticales: singular y plural, formándose'l plural de delles formes bien heteroxénees, anque dos sufixos comunes son *-o* y *-anc*, como bales 'páxaru', plural *balašo*. El marcador indefiníu ye *-an* como sufixu nos nomes.

Los verbos estremar en primarios con futuru, pasáu y imperativu y secundarios coles demás conxugaciones.

En cuanto al alliniadura morfosintáctica el burushaski ye una llingua ergativa col orde de la frase siendo suxetu, oxetu y verbu.

Léxicu

Los números del 1 al 10 son *hin*, *altan*, *isken*, *walto*, *suplo*, *el miošindo*, *balto*, *altambo*, *hunco*, *torumo*. Los números más altos de 1000 basar en múltiplos de 20 y 40.

Referencies

1. El territoriu ye alministráu por Paquistán y reclamáu por India.
2. http://linguistlist.org/pubs/diss/browse-diss-action.cfm?DissID=14723
3. http://repositories.lib.utexas.edu/bitstream/handle/2152/2777/munshis96677.pdf?sequence=2
4. Anque'l vascólogo francés Michel Morvan caltién que sí[*ensin referencies*]

Bibliografía

Enllaces esternos

Prueba Wikipedia n'Idioma burushaski na Incubadora de Wikimedia

Control d'autoridaes — **Proyeutos Wikimedia** · Datos: Q216286 · **Identificadores** · GND: 4286090-8 (https://d-nb.info/gnd/4286090-8) · **Diccionarios y enciclopedies** · Britannica: url (https://www.britannica.com/topic/Burushaski-language)

Sacáu de «https://ast.wikipedia.org/w/index.php?title=Idioma_burushaski&oldid=2959361»

La última edición d'esta páxina foi el 5 may 2020, a les 13:58.

El testu ta disponible baxo la Llicencia Creative Commons Reconocimientu/CompartirIgual 3.0; puen aplicase otres cláusules más. Llei les condiciones d'usu pa más detalles.